

קול קורא מחרבת-חזעה*

משה משה זילברמן

כח האם הערביה והילד — נתברר לו לפתע כבאור ברק, כי כן זה גלות. כך נראית גלות. כל אשר שמע וקרא וסופר לו משך שנים, כל אשר ינק ממש עם חלב אמו — אותה קללת הגלות שנשאוה בנדוי דיהם אבות ואמהות, כפרים, עיירים וקהילות יהודיות — נתגלתה לו בסימטת הכפר, בעיני האב הסמורה ביגונה, בבכי ילד חסך האונים.

יזהר קורא תגר על עוול, שאינו הכרח, על גירוש שלא לצורך, שעולו לו גולים מאתמול, משלשום, מזה דורות. הוא אינו נרתע מלאמר את האמת שאינה נסבלת עוד, אינו אוטם את אזנו משמוע את הקול הפנימי הצועק בקרבו כצפור פצועה. והשאלה לא בלבד שאלת רחמים היא, שנכמרו לרגע בלבו של יפה-נפש למראה החורבן. לא חולשת דעת של רך-לבב אשר התרגשות פתע אחוזו למראה פליטים, שגורשו מביתם. אילו זה בלבד היה — לא היה ההד מסעיר אותנו וכובש במידה כזו ולא היתה מניח אני, ההתנגדות כה עזה אצל האחרים. כי הנה מחאה כאן של מצ' פון, שאינו משלים עם חשבונות כפרי לים, גילוי אמונה באדם אשר אינה פוסקת ללחוש גם בשדות הקרב ואשר למענה, נושאים את דגלם הלוחמיים לעתיד חדש לעמם ולאנושות כלה.

— בתוך עמו חי יזהר, מגעו אינו מגע סנטימנטלי של אורח לרגע. הוא חש בכל מאורו את הנוף העברי ויודע לכל פרטיו את עפר הכפר הערבי, את חלקות-עפר בצדי בק-תות, הנגיעות צהנת שיירי משכנות אנוש צפופים ודלים... הוא חי בין הבחורים, שכה פשוט הכל בשבילם.

פרשה גדולה הוטלה בחלל ספרו תנו. אל עלילות הקרב והוריות לוחמים, אל גילויי נוף מרוסק איברים ורחשי נפש עמוסה ועייפה — אשר רבות סופר עליהם בעקבות מלחמת העצמאות שלנו — נוסף קול חדש, עז ביטוי, נועז במגמה, קול עמוק יותר, נוסף איי-שקט, תובע, קולו של פרט מתחשף בעית כלל, הנוגע בפקעת העיניים של הוריותנו הלאומית המתגבשת.

זעקת מצפון כזו של לוחם עברי לא שמענו עדיין. תמונה כזו של שבר ההמון הערבי המוכה במלחמה — לא ידענו עד כה, מחרבת-חזעה ומעשרות חרבות הדומות לה — עלה לפתע לא לבד קול תרועת נצחון של מנצחים אלא גם זעקת קירות, חצרות וסמטאות של כפר עזוב השותק יתמות, שתיקה קשה, וקינת מספר מרעדת לה... מדממת הכפר עולה זעקה שאין מנוס ממנה, משיירות מגורשים עולה בעיה שאין מפלט ממנה. המולת קריאות הידד אינה מותרת בעיות, תחושת הכוח שבנצחון צבאי בלבד — אינה עדיין סוף פסוק. בגורל יחסי עמים תכריע המדיניות, אל שעריה חייב להתדפק קול מצפון של סופר ולוחם.

בחרבת-חזעה נחשף מבעד ללהט הקרב ושכרון הכרעה אותו המשפך המר, המתלווה אל עברי פליטים, אל קללת גירוש, אל מעשי הרס וגזל. מחרבת-חזעה מתחמך מצפוננו של ילד הארץ, אשר מעולם לא ידע גלות לא טעם פליטות ולא חש את העליבות הצורב של עם ואדם מוכה ומושלל. והנה שם בכפר הדל, בין הבקעות הצפופות והמעלות צחנה — גור

* ס. יזהר — ספור חרבת חזעה: השבוי (ספריית פועלים / משלט).

קול קורא מחרבת חזעה

(סוף מעמוד 5)

אלה שדבר, לכאורה, לא־איכפת להם
ושהכל בחיים לוקחים הם כמו־כלום
(הזקנים שלנו היו משברים פעם את
הראש בשביל חתיכת אדמה — היום
אנחנו לוקחים אותה כמו־כלום!)
הוא יודע את איש ההגנה היוצא
לתפקיד ואת השבוי הערבי האוחז
פחד, המקיא על סביבותיו ומעורר
תיעובו של הכלל. בריאליזם נוקב יו
דע הוא לשלב העזה ומסירות של
לחמים' עם לשון הפקר ומעשי הפקר
של אותם אנשים עצמם.
בתוך עמו חי יזהר, אך בחרבת
חזעה עם עמו אינו משלים.

סכנה צפויה לו לקול הקורא מחר
בת־חזעה. קול זעקת מצפונו של סר
פר ולחם עברי עלול להשאר כקול
קורא במדבר אם לא ייצמד אל הא
דיאה הלוחמת. אל מערכה מדינית
הנושאת את עיניה לא לגאולת מצ
פונם של פרטים אלא לשחרור הכר
תם של המתים.

ודאי כי יהיה ויכוח, ויכוח מר
כאשר מרה מציאותנו המסוכסכת. חי
לוקי דעות כאובים כאשר כאובה ומ
מורטת מחשבת דורנו. הנתון בין מצ
רים. דיון לא בשאלת צורות ספרות
תיות וחוקא, אלא ובעיקר — בשאלת
תוכני חיים ומטרות מאבק. כי בתום
חינו אנו דנים ובדמות הדור הרא
שון לגאולה ואלה שיבואו אחריו.